

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÒDICH CATALANISTA

Any 3.— Núm. 93.— Diumenge 18 de Maig de 1902.

LO QUE VOLEM

Volém la llengua catalana ab caràcter oficial i que sian catalans tots los que desempenyin càrrechs públichs: volém Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils sino tot quant se refereixi a la organiscació interior de nostra terra: volém que catalans sian los jutges y magistrats y que dintre de Catalunya's fallin en última instancia'ls plets y causas: volém ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forsose presti servey tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

Bona dressera

Lo sovinteig de desenganys vinguts arrèu de ponent, qu'après de las desietas colonials referma, ha fet creixer com sahò fonda y benèfica, ab més forsa y ab brosta saniosa á nostres ideals.

Ningú diria sino que s'ha fet de moda lo dirse catalanista, y ab aquesta exigencia alguns s'ho diuhen sense serho, ls falta estar ben possehits ab nostres principis y un convenciment fondo y honrat.

Desconorta que hi hagi tanta y tanta superficialitat en los esperits y que senyoregi l'oportunitisme d'ocasió y un modo de pensar posat sota peu de las flaquezas individuals que tart ó d'hora sera cambiat per un altre de seré y gens exclusivista.

Los que vagin de bona fè, per forsa haurán de regoneixer que'ls principis regeneradors deuen elaborarse saument; que als pobles no se'ls refa ab impaciencias; y que no's passa'ls temps ab l'oblit ab corretgir defectes, sino fonamentant y bastint sobre roca viva, fixa emperó sempre la mirada en las mudansas dels temps y en las realitats de la vida social.

Lo temps es un gran factor pera que s'hi veigi clar y pera tornar las cosas á puesto. No basta, no, dirse catalanista perque si.

Sera catalanista'l qu'ademés de sostindre ideas compatibles ab l'esperit de la terra y ésser del tot catalá en sas costums, accepti las bases de Manresa bases no més, com son nom mateix declara, pera una constitució catalana, estimi sa llengua y veneri las tradicions de la terra catalana, lo mateix en l'ordre de las ideas, qu'en lo de la vida privada y pública.

Y encara no n'hi ha prou. L'amor sentit deu comunicar lo als demés y treballar á totes horas ab veritable abnegació pera abastar la meta de la reivindicació de la Personalitat de Catalunya, mitjansant los acorts de las Assembleas de la benemèrita «Unió Catalanista».

No passa de catalá de bona fè y satisfiá una petita part dels principis vitals de nostra santa doctrina, de las nobilissimas aspiracions de nostra patria volgué, l'que esdevingut á nostre camp, defensa ab medis justos y honrats los vers interessos de Catalunya y desitja un govern bó y barato, rebutjant vanitats, desatenent ambicions y allunyant de sa pensa, l'corcat government y la política personal.

Es necessari anar ab lo cor á las mans y no amagar petitesas. Enhorabona que hi hagi en nostras ja nudridas fileras, diferents matissos y variants; en res aixó perjudica y més aviat favoreix al moviment general nacionalista, però vetllem tots per la puresa inmaculada dels principis y cuidem de no exposarlos en l'ambient damnós y matador de l'organiscació actual y imperant de la política centralista. Fem via y si desbrossém lo camí, que la feyna siga profitosa y vigilém que demans ho arrebassin vividors y ambiciosos.

No afablém nostras propias energias. Als catalans descastats oblidémlos, deixémlos que apaguin sa sed d'or y que continúen en son embrutament, però als bons catalans y als catalanistas que s'ho diuhen sense encara serho, atrayémlos carinyosament ab nostre característich esperit de tolerancia, ab nostre criteri ample y transigent y ab nostres sentiments de germanor; y á uns y á altres fem que comprenjan nostre credo, nostras santas doctrinas, pera que no las expliquin malament, las afondeixin y escampin com á grana abundosa y féconda.

Penetrats de que la justicia está de nostra part, ab los debers que tantas rasons historicas, políticas y socials nos imponen, sempre per guaitge, arborém ben alta la divisa sacrosanta de «unitat en lo necessari, llibertat en lo dubtós, caritat en tot» y entrém de ple en lo periodo de voluntat ó de lluyta política en conformitat ab las bases de la darrera Assemblea de Tarrassa, evitant no caure en descredít y oprimint de satisfacció la conciencia de l'opinió pera que un excepcionalisme desesperant y criminós no la conduheixi de mica en mica á la més absolutu indiferencia.

Lo bon camí es dressera, y es per aixó que'ls catalans que anyoran l'autonomia de la terra, pertanyin á l'escola social, política y filosófica que's vulga, en aquest primer periodo de nostra missió historica, sopena de fer molta, però moltiplica tenen tots d'agafar aquest ample y poch trastejat camí y en ell acobrar las forsas disponibles y pelegri-

rhi en mitj dels atropells y de las persecucions, fins arribar á l'hora solemníssima y ditxosa en que plegats y joyosos pugam tractar de l'organiscació de Catalunya, nostre objectiu mediat, de la manera entenimentada y roposada que ho fan los pobles lliures.

AGUSTÍ M.ª GIBERT.

Patriotisme

Ab motiu d'un fet ben recent, que no cal esmentar perque prou frech lo tenim tots á la memoria, s'ha posat de manifest una vegada més l'equivocat concepte que'ls polítichs espanyols tenen del patriotisme. Pera ells, aquesta idea, aquest sentiment nobilíssim, no és ni representa altra cosa que'l predominí absolut de l'Estat en las duas formas que més contribuixen á l'endarreriment dels pobles: lo funcionarisme y'l militarisme. Tant com los dos rams citats van creixent, los polítichs espanyols se tornan més patriotes ó patrioters, sense comprendre qu'un Estat que viu sota'l pes aplapador d'aquests moderns flagells, ha d'ésser per necessitat pobre, y que la miseria no és pas lo medi més adecuat y propi pera'l desenrotll del veritable patriotisme.

La base en que descansa aquí l'idea de patria, és completament falsa, fins anti-natural, y dona lloch á las més variadas y contrarias demostracions. De aquí que may se manifesti d'una manera espontánea, y que pera conservar encés lo caliu patriòtic sian d'absoluta necessitat continúas excitacions, desitjos constants de lluyta, afany d'insensata ambició, que no són ni poden ésser efectes de la vida normal d'un poble. Passa á Espanya ab lo patriotisme lo que á certs homes de paladar estragat, que no troban gust en lo menjar si no acompanyan las viandas de forts excitants ó estimulants, proba palpable de que'ls orgues nutritius están malalts ó no funcionan ab la regularitat deguda. De la mateixa manera'l patriotisme espanyol no's manifesta, si abans no accionan los estímul y excitacions dels cap-pares de la política en forma de parlaments retòrics, llampants, inflats y falsos, tan falsos com l'idea que'ls inspira.

Per aquest patriotisme que's sobrexia en los discursos dels nostres governants, volguérem acabar l'insurrecció cubana per medis violents y inhumans, quan tan fàcil nos hauria sigut conservar aquella hermosa colonia, satisfent sas justissimas aspiracions autonómicas. Per aquest patriotisme, tot y essent débils y pobres, nos portaren á la guerra ab los Estats Units, nació rica y poderosa que no podíam vèncer de cap de las maneres. Per aquest mateix patriotisme, en dels diaris qu'ab més dalit propagá aquella infame política del último hombre y la última peseta, lo periòdich madrileny La Epoca, aconsellava l'altre dia que fos Espanya la primera nació que reconegues la República Cubana, quina independència's proclamara dintre de pocas horas. Per patriotisme, y sols per patriotisme, se voldria avuy ofegar, ni que fos ab sanch y llágrimas, l'esclat regenerador del poble catalá, qu'ensenyaria á las demés regions y la mateixa Espanya, l'únich camí que deuen seguir pera salvarse.

No se'ns titllará donchs d'exagerats, á l'afirmar que'l patriotisme espanyol, ó al menys lo qu'ab tal nom coneixém, no es més qu'una ficció, un esforç imaginatiu contrari á tota realitat, un senzill medi inventat pels nostres moderns despotas pera continuar exercint lo seu poder explotador. Lo poble, atrassat, incult, ignorant de sos drets y de sos debers, no la sent en veritat aquesta idea; però poch acostumat á pensar per compte propi, l'accepta com á bona y segueix inconscient la ruta que li marcan los encarregats de dirigirlo.

Lo Catalanisme, acció social que pren per guia las lleys inmutables de la naturalesa, rebutja ab totes sas forsas lo patriotisme basat en l'ambició política, propi dels pobles ahont impera'l criteri centralisador y uniformista. No's escua á nosaltres viure de ficcions, y aixis com á la centralisació hi oposém l'autonomia, enfront d'aquest patriotisme de l'Estat, que'n podríam dir patriotisme oficial, n'aixequém un altre fonamentat en l'independència de la vida privada, que res té d'artificial, ans al contrari, extén las sevas arrels en lo cor de l'home y s'nutreix ab la mateixa sava de sos sentiments y sas afecions. La nostra rassa, positivista sempre, fins en épocas de fanatisme religiós, ha procurat que l'idea de patria no fos incompatible ab la de

llibertat, perque ha entés, y aixis deu ésser, que la condició de ciudatá res significa si'l qui la gaudeix no té garantida l'autonomia individual y corporativa.

Per aixó es tan difícil que arribem á entendrens ab la gent que governa avuy en dia l'Estat Espanyol. Si la diversitat de rassa, d'idioma, d'historia y de costums no proclamessin ben alt que existeix entre ells y nosaltres una diferencia immensa, ho demostraria ab prou eloqüencia lo distint concepte que tenim de molts cosas y especialment del patriotisme. Qui s'hi fixi ho podrà notar sense gayre esforços, perque'ls exemples surten á cada pas.

Deu dongui seny als governants espanyols pera que's refreni'l seu orgull y escoltant los crits de la rahó y de la justicia reconeguin la bondat y perfectissima legalitat del nostre patriotisme. Si aixis no succeheix, aquesta lluyta tot just iniciada entre'ls dos patriotismes, lo dels polítichs espanyols y'l del poble catalá, esdevindrà cada dia més forta y ns pot portar fatals conseqüencias que á tots nos convé evitar.

PERE LLORET.

Tarragona 11 Maig 1902.

(De La Renaixensa).

"El abrazo de Manresa"

¡Gracias á Déu! Ja podém respirar los vinyataires del Priorat. Ja no tindrem d'amolarnos may més ab l'engorros y odiat expediente. Ja pot tirar lo senyor Rodríguez al paner de la basura, la Real ordre de las instruccions pera l'aprobació dels expedients de fíjoxera. Ben clar ho ha dit en Canalejas á Manresa: «Hay que hacer desaparecer el baldue y la tijera. Hay que suprimir el odioso expediente. Hay que proteger decididamente la agricultura catalana.» Ara si qu'al Priorat ferrem com se sol dir los gossos ab llangonissa. No me jaga osté reir que....

No se'n riguin, qu'ha dit cosas molt serias y con mucha elocuencia. Escoltin: Yo no discuto las bases de Manresa; (perque'ls que m'escoltan no'n saben un borrall). Yo, representante de la Monarquía vengo á dar un abrazo á los republicanos catalanes, (perque no reventin la Monarquía que m'ha empoirrit y per la que m'he sacrificat). Yo vengo á dar un abrazo á los catalanistas aún á los más exaltados, (y me l'entorno á Madrid perque cap catalanista'l vol). Mi padre era catalán y en catalán me educó, (ja's coneix). Catalunya debe estar siempre unida á España, (¿no més unida? aixó voldríam los catalanistas). Yo respeto las aspiraciones de los catalanistas, (ja ho sabem que no las respecta), pero lo que quiero que lo pidan en justicia que lo pidan (pide más que un catalán) CON AMOR. Aixó ja ho deya Cánovas als cubans; que no la pidan con las armas en la mano porque la hidalgua española nunca cede á imposiciones y antes de ceder á ellas yo estoy dispuesto á arrojar el último hombre y la última peseta. Y efectivamente, si ls cubans ho haguessin demanat ab amor, avuy tindriam l'autonomia, que la hidalgua espanyola, may l'ha regatejada á ningú, y sino, registrem l'historia.

Cóm sigué donada l'autonomia á tot lo vastíssim imperi colonial que la confederada monarquía espanyola descubrió y conquistá á l'orient y á l'occident y als territoris que possehia á Europa, Portugal, Paissos Baixos, etc., etc.? Los fets parlan ab molta més eloqüencia que'ls discursadors d'ofici y proban que si Catalunya demana l'autonomia ab l'amor que la demanaran aquellas altres nacions, l'hidalguia castellana li donará ab lo mateix desinterés y ab la mateixa abnegació que la dona un dia á Portugal, Paissos Baixos, Indias occidentals y darrerament á Cuba, Puerto-Rico y Filipinas. Creguin los catalans aymants de l'autonomia de Catalunya: tot per l'amor, res per l'imposició y la violencia. No vidém may las llissions de l'historia que ellas nos donaran ensenyansas profitosas. D'avuy en endavant lo lema del catalanisme ha d'ésser: «Senyor Canalejas, una gracia d'autonomia per l'amor de Déu».

L'historia política de l'actual Ministre d'agricultura és una garantia pera'ls catalans autonomistas. Qui si no éll, ab un desinterés y un amor á l'autonomia dignes de la major gratitud, va emprendre lo viatge á Ultramar pera polsar la diplomacia yanqui y estudiar las necessitats de Cuba? Qui si no éll fentse intérprete de las aspiracions d'aquella Colonia, va obligar al govern de Sagasta á donar l'autonomia á Cuba, salvant aixis á la noble España d'una guerra ab los Estats-Units, que si

bé tal volta hauria rublert de gloria á nostra marina de guerra, que posseheix los primeros marinos del mundo, mos hauria enemistat ab lo poble més democrata y progressiu dels que portan la devantera de la civilisació?

Reflexionin los catalanistas y regoneixerán en lo senyor Canalejas al més gran defensor de l'autonomia y de la llibertat de las nacionalitats brutalment oprimidas.

Ell sí que no és de la fusta dels Chamberlains que s'enriqueixen ab l'escolament de la nació que té la desgracia de sufrir las sevas porrerias. Ell sí que no és d'aquells que troban mal adquirida la propietat aghena, tenint més ó menys ben afanyada la propia. Ell sí qu'és un home qu'ha predicat sempre ab l'exemple, qu'és tot cor, y que las aspiracions dels catalanistas que á més de quatre desvergonyits los ha arrencat solcament los dictaris de locos y criminales á n'ell lo fan exclamar preocupat: ¡Si seremos nosotros los locos! ¡Santa paraula!

La literatura dramática espanyola se ha enriquit ab una nova comedia d'un dels més grans comedians de la política, ab la darrera producció qu'ha arrencat los aplausos entusiastas dels catalans de bona mena y que son autor ha tingut lo encert de titular, El abrazo de Manresa.

Celebrarem que la taquilla respongui als desitjos de l'autor mentres exploti'l teatre per son compte, y que quan se vengui la propietat de l'obra, li produheixi una renda ben crescuda. Ah! y que Déu li dongui inspiració pera escriurer l'obra qu'ací esperém dels seus ingeni, titulada Autonomia. Entre tant paciencia y suspensió de garantias.

V. ESTRÉM.

LOCALS-ESCOLAS

Han comensat ab activitat, hasta ara may vista á Espanya, las reformas de l'ensenyansa primaria; als reglaments de reorganiscació de la carrera del magisteri, han succehit disposicions económicas pera fer de la primera ensenyansa lo que sempre degué ser, una funció propia y peculiar de l'Estat, ja que l'Estat en general alcansa ls beneficis de la cultura pública, però fins al present, bé siga per falta de temps ó de preparació, bé per altres causas que no han d'investigarse, és lo cert que ningú es preocupa serioument d'un dels principals aspectes del problema docent, y no per cert perque hagi deixat de cridar l'atenció de tothom y de ser tractat baix distints punts de vista per sociòlechs, higienistas y pedagogos de tots los paysos: nos referim á la magna qüestió de l'instalació de locals destinats á escolars.

A tot arréu que no siga Espanya, aquesta qüestió és objecte preferentíssim d'atenció per part dels encarregats de vetllar pels interessos públichs, y en molts pobles l'escola s'ensenyia als forasters igual que l'Iglesia, y potser ab més orgull que la Casa de la Vila, com edificí públich digne de visita y estudi: aquí ja es sabut que's gastan molts mil duros en aixecar plassas de toros ó frontons, mentres las escolars s'instalan en puestos roñechs, que no solsament deixan de reunir las condicions pedagógicas, sino que fins careixen de qualsevulga poblet, no; recentment va publicar la premsa un estat en lo que's demostrava que á Madrid mateix, en lo centre de la política y de l'administració pública, á la residencia del poder l'egislatiu y del poder executiu, y del poder judicial, y de las academias doctas, y de las societats sábias, hi ha 25.000 noys-pobres que no poden anar á estudi, perque no hi ha locals capassos de contenirlos!... y al menys los que existeixen reunissen condicions, però lo més sensible és que no s'hi puguin trobar ni mitja dotzena d'estudis que reunixin, segons diuhen, lo que l'higiene y la pedagogia exigeixen com á mínimum.

Donchs si aixó succeheix á la Corte y Villa del oso y el madroño; allí ahont lo diner se derrotxa sense fré ab qualsevol regocijo popular; ahont qualsevol espectacle públich dedicat á l'exhibició del género chico ó á altres exhibicions més plásticas, se troba ricament instalat en sumptuos edificis, culculis lo que succehirá al resto d'Espanya, y molt especialment als pobles de poch vehinat y d'escassos recursos y mermats encara per las exigencias del fisch.

Ho hem dit ja en altrás ocasiones y may ho repetirem prou: l'immensa majoria dels locals destinats á escolars, són verdaders centres ahont ni'l mestre pot ensenyar ni apendre los deixebles, però que, en contra, constituheixen un perill permanent y terrible pera la salut pública per l'amuntament inhumá á que's somet durant horas y horas á centenars de noys privats d'ayre y de llum suficients y condemnats á respirar miasmas de totes classes y de totes procedencias.

Hora es ja de que'ls poders públichs se preocupin ab verader interés de aquest important assumpto, y fassin qüestió d'honor lo que las escolars se trobin instaladas, no ab magnificencia y ab refinament de lujo, però al menys d'un modo decorós y sá, sense consentir de cap de las maneres que subsisteixi, pera vergonya nacional, lo criteri que fins ara ha imperat de fer servir d'escola pública lo que no se ha pogut utilisar pera res més.

V.

COR DE MARE

(HISTÒRICH)

La quinta, la fatal contribució de sanch, que tant pesa sobre la classe pobre, se li havia emportat lo noy, aquell bordegas sapat, sá y ferm com un roure, qu'era l'alegria de la casa. Una serie de cullitas dolentas, la filoxera y'l poch preu dels fruits, havian fós los estalvis ab que la previsió maternal comptava pera redimir del servey de las armas al fill de sas entranyas.

No hi hagué remey; mancats dels trescents duros que á poch á poch y ab greu recansa dels pares s'anaren fonent, pera atendre aprus de la familia, vingué la quinta y fou necessari que'l xicot, que may s'havia mogut del costat de sos pares, treballant de ferm en las terras de la masía en que habitavan, sens gayre bé anar may á ciutat, marxés á cumplir lo servey.

La despedida fou dolorosa. Lo xicot bé prou ho sentia separarse de sos pares, mes la joventut, ab sos idealismes, per altra part l'atreya, y l'afany de seguir mon, respirar altres ayres, experimentar altrás impresions, la vida alegroya que en mitj de las penalitats se passa al servey, prompte'l consolaren. De pena per viure allunyat de sos pares ja n tenia, mes era sols en moments en que sufría alguna contrarietat; no s'hi entretenia en lo sufriment y qualsevol cosa'l distreya.

En cambi, los pobres pares, quina diferència! Son únich pensament arrell fill ausent, son recort perpetuo, lo noy, sas únicas oracions pot dirse que eran pera pregar á Déu pel fill soldat. Ab quin goig esperavan la carta, que per prompte que vingues los hi semblava una eterna!... No hi feya res que pera fèrsela llegir y contestarla tinguesin que caminar una hora fins al poblet vehí, ahont lo Sr. Rector los hi dispensava la gran mercé de llegirlos hi y contestarls.... Eran los passos que creyan més ben empleats, com que eran l'únich medi de comunicar ab en Peret, ab lo fill aymat.

A ciutat hi anavan poch ja abans de que'l fill fos al servey; mes després calgué aclarir encara un poch més las anadas. Y calgué aclarirlas, perque á la pobre mare'l cor se li axamplava al véuer transitar pels carrers los soldats. Li representavan al seu fill y fins alcnavia l'esperansa de trobarhi entre ells una cara coneguda, ben coneguda, al seu noy. Y ab aqueixa folla esperansa, los mirava á tots ab amor, ab carinyo, y si bé no hi era en Peret entre la guarnició de la capital de la provincia, en cada soldat hi veyia un company de son fill, un fer tal vegada més estimat, és á dir, més no, tan estimat com ella estimava al seu, y cada xicot vestit ab l'uniforme de l'exercit, representava per ella una mare amant y dolorida, que de dia en dia esperava son retorn á la llar.

De bona gana, la bona, la santa Antonia, hauria abraçats als soldats, los hauria cobert de petóns, los hauria obsequiat.... Què ditxosos foren si totes las mares que tenen fills al servey haguessin pensat com ella! No s'hi trovarian pas sols en lloch.... No la notarian pas l'ausencia de sa familia!

Mes las visitas á ciutat, degut á l'exquisida sensibilitat de qu'estava dotada l'ànima de la bona dona, calgué aclarirlas més y més. A cada anada seguia una crisi nerviosa qu'obligá al metge á allunyar lo possible la causa. Aquesta no era altra que la vista dels soldats, y desde allavors s'evitá tot lo possible que las

ortas sotregades nerviosas perjudiquen la salut de la pobre mare....

**

Las foras de guarnició en la ciutat vehina, portaven una llarga temporada de passeigs militars. Tot lo més d'Abril havien sortit cada dia, y lo mateix feyan en lo de Maig. No tractavan no obstant d'aprofitar las frescas brisas del matí, sino que per lo contrari no sortian las tropas fins a las onze o sigui després del primer ranxo, fent cada dia uns trenta kilòmetres pera poguer estar de retorn al quartel a las sis o dos quarts de set de la tarde.

Las marxas eran donchs de resistencia, puig ja'l sol molestava bastant a las tropas, que ab l'impediment de son equipatge arribavan casi cada dia ben cansadas al quartel.

Algúns dels días l'objectiu del passeig era visitar algún poblet. En aquest cas parava la columna a la plassa, omplintse tot d'animació, y aprofitant los soldats la horeta de parada en reparar sas foras y sobre tot apagar la sed.

Altras vegadas la poca seguretat del temps en lo mes de Maig feya retornar a la columna sens descans, y allavors la marxa's feya penosa, bastant més penosa pera'ls pobres soldats, per la falta d'aygua sobre tot.

Un dels días la columna s'havia allunyat bastant, y a l'arribar al poble objectiu del viatge, maná'l quefe que no's fés alto; creuharen donchs los carrers d'un costat a l'altre de poblat y seguiren son camí de retorn, ab gran recansa de la tropa, que veyá allunyar-se la possibilitat de un poch de repós y d'un bell traço d'aygua.

Desde'lfonsd'una vall seguiren amunt, amunt fins a trobar la carretera. La tropa, sigui perque la calor l'atormentava de debò, sigui per que ab la privació s'hagués estimulat lo desitj de beure, lo cert és que al cap de dugas horas d'haver sortit del poble no podia ab son ànima, com vulgament se diu, y encar faltavan sis kilòmetres pera arribar a ciutat.

Calgué donchs pensar seriament en veure's si s'trobava aygua. Per aquells indrets era ben escassa: sols al cap d'amunt de la pujada's veyá un mas gran, un poch allunyat de la carretera. Tal vegada allí podrián proporcionarlos aygua, més anavan setcents homens y era molta la que necesitavan. Obligat per la forsa de las circunstancias, lo quefe destacá un oficial pera que s'adelantés a las tropas y preguntés als masovers si pagant lo que fós voldrián proporcionar aygua a la columna.

A la masía sols s'hi trobava l'Antonia y un mosset. A mellor part no podia pas portarlos la sort. Rebé al oficial ab goig y li respongué a sa demanda.—Tenim sols aygua al pou y vi al celler.... de tot lo que hi ha a casa disposin; y encara d'aygua no n'hi ha massa, lo pou no és molt abundant y ben sovintet s'estronca, mes digali al coronel que vingan que los hi darém tot lo que hi hagi.

L'ordre de decantar cap a la masía fou rebuda ab gran satisfacció per los soldats. A l'arribarhi, la mestressa los hi ensenyá'l pou y donantlos hi dos cantis comensaren los mateixos soldats la tasca de pujar y baixar la galleda, omplir los cantis y apagar ab l'aygua tant graciosament oferta la sed que ls havia ocasionat la llarga caminada. Entre tant, l'Antonia obsequiá als oficials ab una copeta de vi blanc, de la cullita, vi pur, sanítós, que ben bé reconfortava.

L'esperit dels soldats havia mellorat d'un modo extraordinari y ja'ls sis kilòmetres que faltavan serían caminats ab dalit y alegría. Tots tingueren paraulas d'agrahiment pera la bona dona, y al marxar lo coronel que manava la columna, volgué ferli una demostració, un obsequi, pagarli alguna cosa.

De cap de las maneras ho permeté la bona dona replicantli al coronel.—Senyor, sols ab una cosa quedo ja pagada; ab la satisfacció de que no s'hagi estrocat lo pou com jo temia y ab que tots los pobres soldats hagin pogut apagar sa sed. També jo hi tinch un fill al servey, digué ab las llágrimas als ulls,—serveix al regiment de Zamora, de guarnició a la Corunya, y que més voldria jo que me li donguin aygua quan tinga sed, me'l cuidin quan estiga malalt y'l tractin ab carinyo com jo avuy los he tractat a vostés....

Lo coronel, un brau militar, a qui no afectavan pas gayre'ls sagnats quadros qu'ofereix ben sovint la guerra, s'comogué fortament devant la tendresa de aquella pobre dona, y casi bé tant afectat com ella, doná l'ordre de marxar.

F. A.

Tarragona, Maig 1902.

Comentarios

Polítiqueras

Aixis com los conservadors feren servir d'escambell al regionalisme pera enfilar-se al poder, los liberals s'aprofitaren de l'Electra pera enderrocar als del tur-no contrari. Ni'ls primers tenian cap intenció de fer la més petita concessió als autonomistas, ni'ls segóns se proposavan resoldrer aixó que n' diuen la qüestió religiosa, en sentit democrátich.

Tots los polítichs espanyols son donchs lo mateix en materia de procediments; ab aytal d'assolir lo presupost, passan per tot, romouhen totas las qüestions, envencinan los esperits fins los més apocats, exaltan a las moltituds ab lagant los instints de revolta... y quan lo resultat natural d'aquests procediments criminals portan al poble a cometre actes violents, allavors los mateixos culpables dels extravís del poble, l'apallissan de

mala manera, invocant lo principi d'autoritat. Y si ab motiu d'aquestas palli-sas van al cementiri alguns infelissos, y molts d'altres quedan desgraciats pera tota sa vida, y's malmeten grans interesos, res hi fa; los explotadors del presupost han assolit lo que volian.

Lo rebombori de l'Electra, promogut desota mé pels liberals ab fins gens recomanables, los hi doná'l poder. Bon nombre de republicans los hi feren esqueneta, creyent, los babaus, que'n Sagasta ataria corto a l'element catòlich. Lo decret de Gonzalez fou una martingala pera anar passant días, com també ha sigut un'altra martingala lo d'en Canalejas, que entrá al ministeri com una especie de garantia en lo cumpliment del programa democrátich. La democracia de l'amo del Heraldo prou que s'ha demostrat fins ahont arriba, després de la brometa que li ha jugat en Moret.

Lo modus vivendi ab Roma, fou convingut a lo que sembla per tots los ministres, inclòs Canalejas; però com aquest és molt democrata, imposá la condició de que's mantingués secret pera no fer un paper ridícul devant dels de la flamarada. Tot aixó de que ell no'n sabia res, que ho vagi a contar a sa tia. Satisfet en Canalejas del seu maquiavelisme que li permetia acontentar a Roma, se'n va a Manresa a abraçar als republicans, sense pensar que'n Moret li jugués una mala partida en forma de circular del Nunci extractant y publicant los accorts convinguts entre'l govern espanyol y l'Vaticá. Descobert lo pastel, la situació d'en Canalejas no pot ésser més falsa y d'aquí que l'home, tot fent l'indignat, s'esgar-gamelli cridant que l'han enganyat y que després de la coronació no será ni un día més ministre.

Veurem lo que succehirá; però tot fa créuer que, si no'ara, d'aquí poch més los liberals tindrán de plegar lo ram y cedir lo lloch als conservadors. Aquests no disfrutaran gayre las delicias del presupost, puig la troca está tan embullada que no'ls hi faltaran grans mals-de-cap. Y si a las dificultats naturals que ofereix la gravíssima situació que atravesa España hi afegeixen l'anyoransa de la nómina que dintre quatre días sentirán los liberals, no'ls hi vingui de nou que aquests tornin a jugar a democratas, fins que tot jugant, tot jugant.... l'escanyaran.

Nos ab nos

Pel correu interior hem rebut una carteta d'un amic preguntantnos perqué de l'Opinió al publicar l'article, dihemho aixis, de la proposició que'ls seus amich presentaren a l'Ajuntament per alló de las festas, va deixarse al tinter lo preámbul, que segons l'amic en qüestió, té molta miga.

Com nosaltres no sabem may res, ignorem lo perqué sí y'l perqué nó de las intencions del confrare conservador. Creyém no obstant, que l'omisió seria per descuit involuntari, puig no podem suposar que tan fervents monárquichs, vulguin amagar la cara y que sols fassin de l'ofici mitj d'amatgotis. Si en lo preámbul hi havia tota la miga del seu dinastisme, lo ferho públich hauria sigut un mèrit, que'ls hi recompensarian ab creces, desde Madrid. No's deixin perdre los de l'Opinió una tan favorable ocasió de contraure mèrits y publiquin lo devantal de la proposició pera donar satisfacció als seus lectors.

Y ara que parlem d'aixó, no estaré de més fer constar que als regidors de la conservaduría no'ls hi devia arribar la camisa al cós per alló dels tres avisos que'ls hi enviá l'Alcalde y que ells escoltaren com qui sent ploure. Després de la primera bullida, pensaren que la rebaqueria podia pendrer per desacato, y all'ls tenen envainantse-la y ab veu tremolosa demanan que constés que no se'n havian anat, sino que no havian entrat a la sessió. Bueno, per nosaltres que consti, però un'altra vegada procurin comprimirse; tal com van las cosas és precís qu'enmagatzemin molta paciència y's carreguin de resignació, puig atrement los disgustos los hi farán perdre lo poch humor que'ls hi queda.

Además, cal tindre en compte que certs maquiavelismes ja han passat de moda, y sobre tot, las astucias carrinclonas. Volguer parar la ratera als altres y agafarshi'ls dits, és molt propi dels que's creuhen més espavilats que ningú y quasi sempre demostran lo contrari. Es mellor anar sempre pel camí dret y no sortir després ab dispensin y perdonin, fent riurer a tothom.

A "LA OPINIÓ"

Nostre confrare local La Opinió de la provincia, té, segóns veyém, un pahido molt ronsaguer, puig fins després de vuit días de coll no ha pogut digerir, y encara molt malament, nostre articlet «Tornémhi» que fa duas setmanas aparagué a las columnas de Lo Camp.

La veritat, no comprendém com pogueu disposar de tots los días de la semana, no se'n hagi volgut aprofitar, esperant ferho'l mateix diumenge, impossibilitantnos aixis de contestar aquell enfilat de rahons de peu de banch ab que intenta fugir d'estudi.

Peró, home de Déu, com ho hem de fer perque perdi la costum que te adquirida de sortir sempre per peñeras? ¿que no ho veyu que seguint pel camí que, sense encomenarse als sants ni al diable, vosté ha emprés, no arribarém a trobarnos may?

Nosaltres proposém a l'Ajuntament que, teint en compte'ls excelents resultats que n'han tret altres payssos, y'ls

bons intents, sempre lloables, que companys de carrera'n donan dins las escuelas respectivas, faciliti medis pera que l'ensenyansa dels treballs manuals s'im-plantin ab tota sa virilitat aquí a Tarragona, ahont fa molt temps se respira una agradable atmosfera de mellora y de progrés, y vóstem's surt ab si hi ha o no prou número d'escolas!

¿Vol fer lo favor de dirnos que té que veurer l'una cosa ab l'altra?

No obstant, perque no digui que'l despreciam, farém cap, per aquesta vegada, al terreno a que'n porta l'autor del solt de l'Opinió, y donantli per la contenga parlarém de números, que també ns agrada de tant en tant escorcollar la ciencia dels hisendistas; mes li advertim que tal volta se li posará la pell de gallina ab veurer que no li surten los comptes tan productius com debia presumir al llenyar als quatre vents de la publicitat aquell cálculo tant d'anar per casa, aquells datos que, no teniendo nada de artificiosos, tan s'acostan a la realitat que segóns ell no més haurían de saber llegir y escriure la meytat de nostres conevehins, y ¡vaja! podém desconeixer molts cosas; poden havernos ensenyar molt malament nostres venerables mestres; però creyém que may cap fill d'aquesta terra pot tolerar sens protesta que s'injurie als que foren los seus educadors, ni admetrá'l gratuí dictat d'ignorants ab que'n bateja l'orgue del caciquisme.

Sabém ja tots que a Tarragona hi falta ab arreglo a la llei nou escolas públicas, però aquesta deficiencia queda equilibrada ab las tretze escolas privadas que aquí's mantenen y quinas, a l'igual que las públicas, mereixen tots nostres respectes.

Los pares tenen donchs, gracias a Déu, ahont poguer portar sos fills pera que se instruheixin.

Ara bé; ja subvenció que l'Ajuntament pogués donar a dos mestres, pera anar a Ripatransone, equival a lo que li costarian las nou escolas que ha deixat de crear?

¿Pot compararse'l gasto que per una sola vegada pogués ferse pel fi indicat, ab las quinze mil pesetas anyals que li costarian las mentadas escolas?

Apart d'aixó; si l'Ajuntament posa todas las escolas públicas que la llei determina pera una població com Tarragona ¿creu vosté, senyor de l'Opinió, que los pochos qu'avuy deixan de portar los seus fills a estudi, los hi portarian després?

¿Santa innocencia!

Lo que passará'l dia qu'aixó's determini, és que'ls estudis, a l'igual qu'unas balansas, buscarán lo seu equilibri, quedant substituïdas las escolas privadas que allavors s'ompliran de terenyinas, per las oficials que las vinguin a substituir.

Y quedarém igual qu'abans.

Y seguirá capiguenthi'l cálculo de La Opinió.

Y allavors potser li sápigra greu al senyor que ha fet lo sueto, que las autoridades y'l público s'hagin preocupat de cosas d'ensenyansa.

CARITAT

Lo diumenge prop-passat vaig llegir com de costum Lo Camp de Tarragona desde la creu a la fetxa, com vulgament se diu, y'm cridá fermament l'atenció l'article anomenat Caritat com jo titulo aquest.

Després de llegirlo, vaig quedar tan inquiet y pensatiu per lo freqüents que són los casos semblants al que va donar peu a l'article, que se'm ficá a la barretina que jo faltaria a la caritat si no publicués las ideas que se m'ocorreixen, los fets que m'sugereixen aytais ideas, y los remeys qu'en mon criteri s'imposan, ja d'ordre legal ja d'ordre moral, per dá fi a tan tristos fets que commouhen los cors de tota persona que tingui entranyas. Jo'm pregunto cada vegada qu'un fet d'aquells vé a commoure las fibras sensibles del meu cor, fentlo bategatar com si volgués, indignat, sortir de las parets del pit que'l retenen presoner, jo me pregunto: ¿Hi ha caritat? Y com los fets d'una manera brutal s'imposan y'm contestan no, no n'hi ha, ni n'hi ha hagut may d'aquesta maravillosa virtut; me estremeixo de cap a pèus, repasso la meva vida, me traslado, pel recort, als méus anys de l'infantesa, me refaig y dich sí, sí n'hi ha hagut de caritat, sí, jo recordo perfectament com si ara veigés los actes de caritat que allá al poble ahont vaig neixer, practicavam. Malgrat de ser una vila petita, poch culta, poch instruída, tenian un hospital, un hospitalet, petit, bufó, curios tot, y arregladet per quan ocorregués una desgracia a algún pobret sense casa ni alberch, a algún transeunt desconegut, o a algún pobret sense familia ni queviures de la mateixa vila; y quan la desgracia ocorria, ningú, absolutament ningú, preguntava al desgraciado, com te dius, d'ahont vens, ahont vas, quina religió professas, és bonich, és lleig lo mal que tens.... ¡oh! cal de aixó ningú se'n cuidava; però sí que's cuidava tothom, blancs, negres y virolats, qui més podia, de trasladar aquell infelís a l'hospital, que net com un espill rebia somrient al desgraciado, y se li prestavan tota classe d'ausilis; si's curava, tothom content lo despedia; si's moria, tothom per ell resava y se li dava cristiana sepultura.

Per la meua sort o desgracia, petitet, las mevas aficions me van treure d'aquella vileta ahont la caritat hi vivia.... Recordo que van passar anys sense que aixó'm preocupés; tenia pochans anys, era jovent, tot ho veyá de color de rosa. Si al meu costat ocorria una desgracia, feya lo que podia en son favor, y m'allunyava convensut, que la societat ja faria

lo demés; alló passava molt depressa sense deixar apenas recort, com passa un llam a l'estiu en plena soleyada que'n s' terra y estém segurs de que no significa tempestat.

Me vaig fer home, y'm vaig fent vell. Porto alguns anys de viure a Tarragona, pera mi, patria estimada, perque hi tinch fills, interesos y aficcions creadas, y perque m'hi guanyo honradament la vida. Pels cárrechs que he desempenyat, he tingut ocasió de veure fins ahont arriba la virtut de la caritat, y encara que no'ls hagués desempenyat, són tan freqüents y arreu los fets que demostran que n'hi ha poca, que també me n'hauria tingut d'enterar.

En vista donchs de tants fets esgarri-fosos com passan a Tarragona, me pregunto jo: ¿Es que tal volta no saben a la ciutat qu'és caritat? Però si ho sabían a la meua vileta, petita, poch culta, poch instruída, com no han de sapiguer los ciutadans d'una capital culta y vastament instruída? Però si fan com si no ho sapiguessin, ensenyémlos hi, y si després seguieixen de la mateixa manera, podrém dir que fan oídos de mercader y dirém al poble.... lo que li debém haver de dir.

¿Qu'és caritat? La doctrina cristiana contestará per mí. Estimar a Déu sobre todas las cosas y al próxim com a si mateix. Y dich jo: Estima al próxim per Déu, y si no'n tens (que no ho crech) estima al próxim per satisfacció teva, o per egoisme, perque ell t'estimi a tú. De manera que'ls que tenim Déu, debém estimar al próxim per ell, y los que no'n tenen, per satisfacció propia o per egoisme.

Caritat, hi ha qui diu qu'és lo que's dona als pobres per socòrrels; no hi estich conforme, perque quan se dona una cosa a un rich que la necessita, també és caritat. Per lo mateix jo crech fer caritat a richs y a pobres demostrantlos hi que no tenen caritat, qu'han de tenir y com han de ferla, y per aixó ocupo'l temps fent aquestas ratllas que comensan ab lo sant nom de la caritat.

Fóra de la definició cristiana de la caritat, n'hi ha una, molt mundana si vol-lèu, però és molt bonica y agradívola: «Lo amor, amístat, ternura, carinyo, afecte, zel, afició, benevolensa», y un'altra també hermosa «la virtut que constituheix a l'home just»; és curta però exacta, veritat?

Per si algú té por al sant nom de caritat teologal, podiam dirli que la caritat científica, la antropologia, no solament no esclueix la caritat estudiant a l'home considerat física y moralment en sa organizació personal y en sas relacions ab los sers que'l rodejan; sino que per la caritat o amor al próxim, busca la perfecció moral y material de l'humanitat per gaudir d'un benestar en la terra, sens perjudici de gaudir de gloria eterna.—Caritat també, és fer bé al próxim sens perjudici de tercer.

Dadas ja las explicacions que quedan estampadas, passém a veurer si Tarragona, municipi, té caritat o sí, no solament no té caritat, sino si cumpleix la llei envers los pobres; per passar després a estudiar si Tarragona, capital de provincia, té caritat o se l'ha menjada, fa anys lo caciquisme que patim per desgracia nostra.

A. RABADÁ

(Seguirá)

Lo Dr. Alcover a Tarragona

Divendres, en lo correu de Valencia, arribá a Tarragona lo M. I. Sr. Vicari general de Palma de Mallorca, insigne iniciador de la trascendentalíssima empresa del Diccionari de la Lengua Catalana, Dr. Mossén Antoni M. Alcover. L'esperavan en l'estació de Salou los corresponsals d'aquesta obra a la Conca de Barará y en la d'aquesta ciutat los corresponsals y colaboradores d'ella, qui l'acompanyaren a sa posada, que la té en la casa del nostre company Dr. Agustí M. Gibert.

Tarragona és una de las etapas de l'actual peregrinació del Dr. Alcover per las terras de parla catalana, que per todas las que conservan l'influencia de la nostra rassa en los temps de la gran expansió de Catalunya, tresca afanyós lo eminent patrio que avuy hostatjem, re-visitant ab l'escalaf de sa paraula xardorosa l'amor a aquesta dolsa y estimadíssima lengua nostra tan injustament menyspreuada per molts.

Guardi Déu al digne sacerdot, inspirat poeta, notabilíssim folk-lorista y estordit filòlech y li dongui foras per dur a bona fi aquesta empresa, qu'ha de re-eixir la més trascendental en l'excels renaixement de la literatura catalana.

Tarragona s'honra a l'hostatjarlo, a l'estimadíssim germá de rassa, al missatger de Mallorca qui vé a pagar per lo que li toca'l deute de la reconquesta, aydant potentament, ab un desinterés, una abnegació y un entusiasmé incomparables, lo resurgir potent de la mare Patria; y probant que al parlar aixis Lo Camp és ara com may lo portavèu de tots los bons fills de la nostra ciutat ayments de las glorias de la terra y de la cultura del poble, Tarragona respondrá, ho ha fet ja ab brahó, a la coratjosa crida que l'eminente mallorquí llenzá desde sa bellíssima illa y fa repercutir d'un cap a l'altre de la terra que nodreix gent de seny y de cor catalá, y en penyora de que sabrá reivindicar lo lloch de primer rengle a que sa historia li dona dret y ensemps l'obliga en eix geganti aplech de las ciutats, vilas y pobles ahont encara la parla dels nostres Reys, dels nostres sávis y dels nostres sants mou tots los llavis y inflama tots los pits, obre

avuy a l'ilustre apòstol romeu nos brasos seculars, ofereix a sa ciencia y a sa amor patria'ls tesoros de cent generacions de sava catalana y a sa personal testimoni més coral d'admiració y respecte.

Si al plahenta al Dr. Alcover l'estada en nostra ciutat!

Bibliografía

La Vida al Camp, per D. Ramón Masifern.— Poemet bucòlich popular ab un pròlech de Mossen Jacinto Verdager.

De La Vida al Camp, de'n Ramón Masifern, jo no deuria pas parlarne. Obra y autor están ab mí en relació massa íntima pera parlarne desapassionadament. De la primera guspira del foch de poesia que va eixir de l'ànima del gran poeta, jo, ans que ningú, vaig sentirne l'ardentor. Era un cant dels de Passarell, endressat a Lo meu Niu, hont un estol de juvenalla ens ensajavam a cantar cants a Déu y a la Pàtria. ¿Com se'n deu recordar lo Passarell bisbalench del Rossinyol y la Cardina! ¿Com se'n deu recordar d'aquell Niu xamós que's gronxava sobre las ayguas de l'Onyar!

Ell, en Masifern, poch que s'ho pensava que allò'n fós de poesia: feya com la nina que comensa a sentir lo mal de l'amor y encara no'n sablo nom. Jo vaig ésser qui primer va dirli, un dia, tot passejant per la Devesa gironina:—Aixó, Ramón, surt d'hont-toch-hom; d'un lloch molt endins de la teva ànima, hont, sense tu donarten compte, s'hi han anat condensant las dolsas flayras y s'hi han fixat los bells colors del jardí ampurdanés, que ara buscan sortida: a cantarlas, donchs, Ramón, las bellas de l'hermosa plana! Tú deus ésser lo poeta de l'Ampurdá, com En Mossen Cinto és lo poeta de Catalunya.

D'aquesta intimitat ab en Masifern, jo me'n esvaneixo. Fins m'esvaneixo d'haver encertat a l'augurarli que ell seria'l poeta de l'Ampurdá, y de que cada dia se vagi definit més en aquest sentit la seva personalitat literaria.

També'l poemet que ara tinch a las mans, és conegut méu desde fa molt temps. Sos cants los sé de cor: un per un, y posada per posada, me'ls anava dihent l'autor quan los texia en sos anys de juvenesa. Ell, tot fentelos, enlayrava son esperit, aclaparat per las «enfermetats y penas a gobells» de que'n parla en sas «Duas paraulas», y tot cantantme'ls se complavia en trobar un cor que entengués lo seu, y un'ànima que, sense sapiguer cantarlo, sentís l'Ampurdá tal com ell lo sent y'l canta.

No dech dir res més pera demostrar que só part interessada en las cosas d'En Masifern, y pera mereixer la benevolensa de mos lectors en vers las pocas paraulas que, per dita rahó, pot serme permés dedicar a un llibre que m té'l cor robat y del quin ne tinch saturada l'ànima. Jo sols puch dirne de La Vida al Camp, que és una hermosa garlanda de flors verament ampurdanesas, lligadas ab l'ayre escayent y pavesivol que tenen todas las cosas del bell Ampurdá; que las flors que la forman, flors de tot temps, de Primavera, d'Estiu, de Tardor y d'Hivern, me fan recordar tota entera, ab tota sa varietat de matijos y perfums, aquella immensa planura que desde'l terrat de casa y allá lluny, veyá jo de petitet adonada ab la blava cinta del Mediterrani.

No és, no, La Vida al Camp d'en Masifern, una vida a un camp qualsevol, sino la vida al camp de l'Ampurdá, la vida sosegada y de treball que viuhen los que conreuhan aquella frondosa plana que posa'l cap a la falda pirinenca y banya sos pèus en la mar llatina.

Per tot Catalunya n'hi ha de bons poetas. Molts l'han cantada la vida al camp; molts l'han cantat l'Ampurdá; molts hi han anat a apagarhi sa set de bellesa en aquella abundosa font de poesia que may s'estronca; però l'ànima de poeta ampurdanés que té en Masifern y que tan agradósament resplandex en La Vida al Camp, ningú fins ara l'ha tinguda. En Masifern la sent aquella terra y fa més encara: la sent y ho sab que la sent. Perque la sent la canta, y perque té plena conciencia d'aquest sentiment, la canta bé. Aixó sembla un joch de paraulas; però jo sempre he cregut qu'és la fórmula del Masifern poeta. Ell no tan sols canta l'Ampurdá, sino que'l canta en ampurdanés, malgrat alguna que altra combinació, sempre per cert ben escullida, que no sembla treta del llenguatge comú del poble, y que lloablement tendeix a purificar y aixecar la parla popular sense desnaturalisarla en lo més mínim. Tant com en lo fondo de la cosa, se reflecta en la delicadesa d'aquesta modificació, que en Masifern té fosa la vida ampurdanesa en lo foch de la seva ànima, y per aixó mateix lo méu bon amic ho ha sapigut, en son darrer llibre: conque altres no haurian pogut fer: condensar, sintetisar admirablement, en lo símbol senzill d'una ditxosa y jove paraula, amo y mestressa d'una de las tipicas masías ampurdanesas, tot quant d'aquella benedida terra és distintiu y característich.

Cert és qu'en Masifern a ne'l seu llibre li diu croquis: passi la paraula, honra y gloria de la modestia del poeta, y en atenció al desenrotlló que de primer intent pensava donarli y que segons nos promet li donará un altre dia; però cal dir que en lo seu estat actual, sintética y tot com és, resulta La Vida al Camp obra ben completa y perfectament equilibrada, que no necessita arreglos ni afegiduras de cap mena, ni per fer coneixer y desitjar l'Ampurdá

